

ÅRET BÖRJADE MED TRE FRIANDEN FÖR SVT

I sitt första möte år 2020 tog Granskningsnämnden upp tre publiceringar i SVT. All tre friades helt. Det handlade om Uppdrag granskning uppföljning om Swedbank och penningtvätten, en dokumentärserie om finländare i Sverige och SVT Blekinges rapportering om kommunalrådet som avgick efter att publicerat en bild på sociala medier med sexuella anspelningar.

SAKLIGT OM UKRAINA I GRANSKNING AV PENNINGTVÄTT

FRIAT: Uppdrag granskning, Swedbank och penningtvätten del 2, 2019-02-27, program om misstänkt penningtvätt i en bank; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 19/00691.

Programmet var den andra delen i en granskning av den misstänkta penningtvätten i Swedbank. I den första delen identifierades misstänkta bolag skrivna i skatteparadis som slussat stora belopp genom Swedbank i Baltikum. I det aktuella programmet sökte redaktionen svar på vilka ägare som låg bakom de misstänkta bolagen och vilka som då egentligen var kunder i banken. Programmet inleddes med bilder från demonstrationer i Ukraina.

Påannonsering: *Den 20 februari 2014 är en av dom blodigaste dagarna i Europa sedan kriget på Balkan. Då dödas 48 demonstranter på Självständighetstorget i Ukrainas huvudstad Kiev. Det är en händelse som kommer störta en president, skapa ett krig – och från och med idag också beröra 4 miljoner svenska bankkunder...*

Swedbanks ledning beskrev i programmets inledande del att de anser att bankens kontrollsystem för penningtvätt fungerar.

Granskningen koncentrerade sig sedan på en av Swedbanks största kunder i bankläckan och det beskrevs hur redaktionen så småningom hittat kopplingen till en mutaffär kring Ukrainas förre president Viktor Janukovyjtj. En del av programmet ägnades åt att beskriva Viktor Janukovyjtjs sista tid vid makten och hur demonstrationerna på Självständighetstorget i Kiev ledde fram till att han flydde landet. Det berättades också hur Viktor Janukovyjtj slussat pengar vidare med hjälp av internationell penningtvätt.

Programmet beskrev bland annat vidare att Ukrainas åklagare utredde presidentens misstänkta korruption, en utredning som fem år senare nästan var klar. Bland namnen fanns ett företag där redaktionen efter ett intensivt arbete hittat bevis för att företaget använde sig av Swedbank. I avslutningen mötte reportrarna ännu en gång Swedbanks ledning för att be dem kommentera de uppgifter som granskningen hade lett till.

Programmet anmäldes av tre personer. Flera av synpunkterna handlade om den historiska bakgrundsskildringen av oroligheterna i Ukraina. Anmälarna ansåg bland annat det var felaktigt att säga det var specialstyrkan Berkut som sköt på Självständighetstorget i Kiev, att president Janukovyjtj inte struntat i att skriva avtal med EU som det sades i programmet, att det endast visades bilder på poliser som utövade våld mot demonstranterna och inte tvärtom och att det inte stämmer att det var svårare att leva i Ukraina under Janukovyjtj tid än det är att leva i landet nu.

En av anmälarna menade att ett uttalande av Anders Åslund, professor i nationalekonomi var felaktigt. I samband med att programmet tog upp en av Swedbanks kunder, ett kolbolag med en rysk oligark som ägare, sade Åslund att *”inget av de post-sovjetiska länderna har ett fungerande rättsväsende”*.

SVT skrev i sitt svar att det var viktigt att framhålla att de olika delarna i inslaget behövde ses i sitt sammanhang och att det fanns en rad omständigheter och detaljer som reportaget i Uppdrag granskning inte hade utrymme att gå in på i denna korta sammanfattning av bakgrunden till protesterna i Kiev. Men SVT menade att redaktionen kunde belägga den fakta som hade presenterats.

SVT skrev också att Anders Åslund, professor i nationalekonomi och tidigare rådgivare till den ryska regeringen, var en tillfällig medverkande expert för vilket kravet på opartiskhet och saklighet var lägre enligt GRN:s tydliga praxis. Uttalandet kunde också, enligt SVT beläggas genom research.

Granskningsnämnden friade programmet och ansåg att det redan genom vad som redovisades i programmet framkom att ett omfattande källmaterial låg till grund för programmets beskrivning av den historiska utvecklingen. Till det kom de ytterligare källor som SVT hänvisat till i sitt yttrande och enligt nämnden hade SVT visat tillräckligt stöd för de sakuppgifter som presenterades i denna del. Vad avser den medverkande professorn i nationalekonomi konstaterade nämnden att han var en tillfälligt medverkande för vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för SVT. Nämnden kunde inte finna att vad anmälarna anfört i dessa delar, eller i övrigt, medförde att programmet stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

DOKUMENTÄRSERIE OM SVERIGEFINNAR VAR INTE KRÄNKANDE

FRIAT: *Hårt arbete – Kova työ, del 1–3*, SVT2, 2019-09-04, 09-11, 09-18, program om sverigefinnar; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 19/0289, 2941 och 3004.

Programmen var andra säsongen av dokumentärserien *Hårt arbete – Kova työ*, som handlade om några av de arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige från Finland under 1900-talets andra hälft. De medverkande berättade själva om sina liv och berörde då ämnen som kärlek och sexualitet, ensamhet och utanförskap, familjeliv och fritidsaktiviteter. Flera av de medverkande berättade också om alkohol och missbruk hos sig själva eller hos människor i deras närhet.

Programmen fick motta 14 anmälningar. Anmälarna menade sammanfattningsvis att serien generaliserade och pekade ut gruppen invandrade finländare som alkoholister, vilket var diskriminerande och kränkande.

SVT skrev i sitt yttrande att syftet med serien inte var att sammanfatta eller presentera en komplett bild av alla som har invandrat till Sverige från Finland, utan att ge utrymme åt unika personliga berättelser. De medverkande hade valts ut för att berätta just sina egna historier, inte för att representera några andra än sig själva. Som en del av sina berättelser reflekterade de ofta över varför deras liv blivit som de blivit, och i vissa fall gjordes då generaliserade uttalanden utifrån egna upplevelser. Sammanhanget och formen för programmet gjorde det dock tydligt för tittaren att uttalandena inte var menade som beskrivningar av en hel grupp.

Granskningsnämnden skrev att den har förståelse för att programmen kunde uppfattas ge en fördomsfull bild av sverigefinländare och menade att programserien hade vunnit i tydlighet på en inledning där det framgick att serien porträtterade enskilda livsöden och inte gav anspråk på att ge en generell bild av sverigefinländare. Programmen var dock inte uppenbart kränkande och stred därför inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

POLITIKER I SÖLVESBORG KRÄNKTES INTE AV ORDVAL

FRIAT/FÄLLT: *Lokala nyheter Blekinge*, SVT1, 2019-05-27 kl. 18:35 och 19:35, 2019-05-28—29 kl. 18:33 och 19:55, 2019-05-31 kl. 18:33 och 19:55, samt SVT2, 2019-05-27—29 kl. 21:45 och 2019-08-16 kl. 21:25, inslag om att politiker avgått och en kritiserad bild; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet. Dnr. 19/02406, 2560, 2659, 2665.

Inslagen beskrev en händelseutveckling i Sölvesborgs kommun som hade sin upprinnelse i att ett kommunalråd publicerat en bild med sexuella anspelningar på sociala medier. På bilden fanns även två andra högt uppsatta politiker i kommunen.

Den 27 maj 2019 rapporterade SVT Nyheter Blekinge i sin första sändning kl. 18.35 om att en av politikerna avgått och att det hade hållits interna möten inom samstyret i Sölvesborg. I de två senare sändningarna kl. 19.35 och kl. 21.46 rapporterades även om att ytterligare en av politikerna som fanns med på bilden hade avgått. Rapporteringen av konsekvenserna av bildpubliceringen fanns sedan med i sändningar i ytterligare tre dagar. Några månader senare, den 16 augusti rapporterade SVT Blekinge att NN övervägde en politisk comeback med bland annat följande formulering:

(...) NN tvingades avgå efter att ha publicerat en simulerad gruppsexbild på sociala medier tidigare i år. (...)

Inslagen anmäldes av den person som hade publicerat den aktuella bilden. NN ansåg att ordet "gruppsex" eller formuleringen "anspelar på gruppsex" inte beskrev bildens motiv och att SVT genom att koppla ihop dessa formuleringar med NN:s namn hade kränkt både NN och NN:s familj.

SVT skrev i sitt yttrande att SVT Nyheter Blekinges huvudfokus i nyhetsrapporteringen var händelseutvecklingen i Sölvesborgs politiska ledning efter att NN hade publicerat den aktuella bilden på sig själv och två andra toppolitiker på sociala medier. Redaktionen beskrev i sina inslag att bildpubliceringen hade orsakat starka reaktioner som lett till krismöten i kommunens ledning och så småningom till avhopp av de politiker som fanns med på bilden.

SVT skrev vidare att det inte vid något tillfälle i inslagen sades att det handlade om gruppsex utan att det var en bild som förde tankarna till gruppsex, alternativt att det var en bild som hade orsakat skandal.

Vad gäller namnpubliceringen menade SVT att allmänintresset var så stort att det uppvägde ett eventuellt intrång i privatlivet. NN var vid tidpunkten för publiceringen av bilden kommunalråd i Sölvesborg, vice ordförande i kommunstyrelsen och lokal gruppledare för Moderaterna.

Granskningsnämnden skrev i sitt beslut att den publicerade bilden i inslaget beskrevs som en bild med sexuella anspelningar, "skandalbilden" och som en "gruppsexbild". NN vände sig mot beskrivningen av bilden som en "gruppsexbild". Mot bakgrund av de sexuella anspelningar som gjordes i bilden och att det på olika sätt tydligt framgick att den var en ironiskt avsedd arrangerad bild som anspelade på sex och inte föreställde personer som genomförde sexuella handlingar stred inslagen inte mot kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden ansåg också att mot bakgrund av NN:s tidigare ställning som förtroendevald politiker, stred inslagen inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!